

Obrana stredovekých predsudkov

Karel VI. Schwarzenberg

25. apríla 2019 ✚ *História Politika* ✚ *Kontrarevolúcia*

Zdroj: wikipedia.com

S vytrvalosťou tibetského modlitebného mlynčeka nám niektorí ľudia opakujú, aké vraj pokroky dosiahlo ľudstvo, aké zlepšenie nastalo v jeho živote za posledné storočie. Tento refrén je sprevádzaný nepriaznivými posudkami, ba výsmechom všetkým, ktorí chceli nezadržateľný a blahodarný pokrok spomaliť alebo zastaviť. Ak sa aj prejaví nejaká nepríjemnosť v súčasnom živote, i za tú vraj môžu reakcionári a prežitky bývalých pomerov. Preto je zaiste dobré uvažovať o hlavných pohromách dnešného ľudstva a uvážiť, do akej miery sú účinkom pokroku. Zistíme si najskôr aké sú najhoršie pohromy dnešného ľudstva.

Najhorším zlom je nesporne moderná vojna. Túto vojnu hrozí spôsobiť ideologické napätie a nacionálna expanzia. Druhou hrozbou je sociálna revolúcia. Tú hrozí spôsobiť nezamestnanosť. Tretím zlom je nesloboda spôsobovaná absolútnosťou štátu. A to všetko sprevádza úpadok vzdelanosti a stúpajúca škaredosť vonkajšieho života.

Pozrieme sa teda, do akej miery tieto zlá zodpovedajú reakčným predsudkom, alebo im naopak odporujú.

Vojna

Ak sa spýtame dnešného človeka, čo považuje za najhoršie zlo svojej doby, uvedie zaiste vojnu. Pretože dnešná vojna je vecou, ktorá musí, ak už raz vypukne, zničiť celé krajiny, zahubiť státisíce; môže odstrániť celé štáty a národy, ba môže vyvrátiť vzdelanosť celých svetadielov. Pozrime sa teda čo vykonal pokrok pre túto vojnu a čo vykonal proti nej.

Pokrok vykonal pre modernú vojnu jednoducho to, že ju umožnil. Vývoj, ktorý zničil stredovekú sústavu, vytvoril moderný štát, absolútny, rovnostársky a dôsledkom toho bolo, že vo Francúzskej revolúcii došlo aj na všeobecnú brannú povinnosť. Vývoj, ktorý modernizoval vojenstvo napríklad demokratizáciou dôstojníckych zborov, tento vývoj dospel od dynastických „zemiakových“ vojen až k vojnám svetovým. Vec sa zaiste nemá tak, že by obhajcovia pokroku proti svojej vôli a červenajúc sa hanbou boli bývali vlečení týmto vývojom. Naopak. Čítajte historikov Francúzskej revolúcie, čítajte nemeckých liberálov po Hradci Králové; čítajte humoristické časopisy buržoázie – a nájdete jediný hlas. Budete počuť o neschopnosti panovníkov vytvoriť početné vojsko, o geniálnom vojenskom umení Revolúcie („spotrebujem ročne 100 000 mužov“, povedal Veľký Syn revolúcie Napoleon), o smiešnosti ríšskych vojenských kontingentov drobných

štátov, o hlúposti ohľaduplnej a šetrnej lineárnej taktiky, o nehoráznosti rakúskej sústavy magacínov čiže skladišť, od ktorej sa líšil geniálny napoleonský spôsob vyžrať dohola krajinu, kadiaľ vojsko práve tiahne; a znovu a znovu budete počuť chválu všeobecnej rovnej brannej povinnosti ...

Zdroj: flickr.com

A čo vykonal pokrok proti vojne? Dal ju prosto do kliatby. Po svetovej vojne demokrati, predsa len trošku dotknutí štvorcovými kilometrami mŕtvov, dali sa do schôdzovania po rôznych kúpeľných mestách a radili sa, čo a ako s vojnou. Po hojnom hovorení a hodovaní (v Ženeve musel byť jeden štátnik urýchlene operovaný, pretože mu pri jedle praskol žalúdok) sa uzniesli na Kellogovom pakte: vyhlásili, že sa bojovať nebude, ba naopak, že sa stanú hroznými veci tomu, kto by vojnu vypovedal. Výsledok? Vojny sa teda nevypovedávajú, avšak sa vedú.

Kritici pokrokovosti boli naopak, po celý čas z tohto vývoja, zhrození. Nie je nutné ani pozeráť do kníh (prečítajte si napr. La Tour du Pina v jeho vojnových spomienkach), stačí si spomenúť na niektorého starého rakúskeho dôstojníka. Avšak pokrokovým humoristom sú ešte stále prameňom veselosti poslední rytieri, ktorí sa rozhorčovali nad vynálezom strelného prachu. (Očividne, podľa pokrokárov je úlohou ľudstva vynaliezať, avšak čo sa vynájde alebo koľko ľudí to zabije, to je vedľajšie). Tí istí ľudia sa posmievajú záľube rakúskych dôstojníkov v jazdeckých útokoch; nakoniec oprávnene – pretože na modernom plynovom útoku rozhodne nie je nič na smiech. A predsa by pokrokového štátnika mohol stredoveký rytier o rôznych veciach poučiť.

Mohol by mu povedať, že pokiaľ nebudú všetci ľudia svätí, budú medzi nimi spory. Že však spory sa dajú riešiť dvojakým spôsobom: 1. bojom a 2. súdom. Spory medzi jednotlivcami sa dajú všeobecne riešiť v klude, rozsudkom, pokiaľ (ako je tomu v modernom štáte) existuje moc, ktorá môže všetkých rozsúdiť a všetkých donútiť k poslušnosti: totiž moc stojaca nad všetkými – štát. Podobne aj medzi štátmi môžu byť spory riešené zmierne, pokiaľ existuje sudca, ktorý je nad štátmi a je obdarený donucovacou mocou: teda cisár alebo pápež – ale taký pápež, ktorý je obdarený mocou exkomunikovať a zosadzovať kráľov.

Stredoveký rytier by bol povedal, že ak nie je svetová ríša a nadnárodný cisár a ak je moc súdiť a zosadzovať vlády pápežovi odmietaná, nemôže byť zabránené vojnám. Dá sa teda pre blaho ľudstva pracovať tak, že sa vojny obmedzia. Bol by poukázal na to, že stredovek sa o to snažil. Že vojna bola obmedzená na určitú triedu, ktorá skoro samotná vynakladala peniaze a krv na bojovanie. Že táto trieda bola vládnuou – teda rozhodovala o politike. Že obzvlášť tí, ktorí o mieri a vojne rozhodovali – králi, boli povinní sami v bitke nielen veliť, ale ju aj osobne viesť. Že bitka a celé vojenstvo sa riadilo určitými pravidlami zdvorilosti. Že slovo dané nepriateľovi bolo dodržiavané. Že kostoly boli ušetrené. Že určité zbrane boli zakázané. Že vojna bola v určitých posvätných dobách prerušovaná. Že bolo zahájenie vojny viazané na určité a to zdĺhavé

formality ... To všetko robil temný stredovek, aby vojnu obmedzil.

Zdroj: wikipedia.com

Moderní štátnici sa však uspokojili tým, že uložili určité obmedzenia porazeným a nekontrolovali ani ich dodržiavanie. Potom sa zišli a postavili vojnu mimo zákon. To je očividne najlepší prostriedok urobiť ju, pokiaľ sa dá, najstrašnejšou a v skutku moderná vojna sa ihneď ochotne sama mimo každý zákon postavila. Nezačína sa vypovedaním, ale prepadnutím, nekončí sa mierom ale anexiou, nevedie sa medzi vojskami, ale proti obyvateľstvu. Ak niekto porovná túto totálnu vojnu s bojom stredovekých kniežat, môže snáď odsudzovať primitívne spôsoby týchto kniežat a obdivovať dôvtipnosť totálnej vojny, ale zostávajú len dve možné úvahy: buď povedať, že vo vraždení je primitívnosť lepšou dokonalosťou, alebo pragmaticky usúdiť, že tí, ktorí si to zariadili lepšie, mali asi viac rozumu.

Vojna však je len dôsledkom politiky a je dokonca jej pokračovaním. Patrí sa teda skúmať, či sa od doby kardinála Richelieua a doby Metternichovej diplomacie zlepšila, či nie. Stačilo by však vziať na vedomie, čo v apríli minulého roku (1937, pozn. prek.) bolo povedané: „Duch Metternicha bol zrazený na kolená duchom Planettu (národno-socialistický vrah katolíckeho kancelára Dolfussa, pozn. prek.)“. To je teda nesporne taká pravda, že by sme mohli túto vetu určiť za dokonalý nadpis pre dejiny XX. storočia, v letopisoch budúcnosti. Ale predsa sa pýtame v čom táto zmena spočíva? V pokroku, odpovedáme. Akonáhle totiž zmizli dynastické vojny a nastali vojny o jazykové a hospodárske spory, zmizla aj možnosť zmierenia, ba obmedzenia zrážok. Predtým sa totiž viedli vojny pre dynastické územné nároky. A vtedy: 1.) tieto nároky boli svojou povahou obmedzené. Teda napr. Václav II. vyženil poľskú korunu a teda obsadil Poľsko. Ale keby bol presadzoval „východnú politiku“, bol by mohol práve tak vpadnúť do Ruska. 2.) Tieto spory sa dali nejako uzmierniť a skončiť. Zať Václava II. si dal postúpiť Sliezko a vzdal sa Poľska. „Východná politika“ však môže trvať celé storočia. 3.) Za dynastický nárok sa národy nie vždy chceli obetovať; v ich vlastnom záujme je naopak možné od nich žiadať čokoľvek. 4.) Ďalej, diplomacia v minulosti bola tajná, mohla teda niečo dojednať a dohovoriť; dnes sa jedná za prispenia verejného rečenia a tlačových kampaní, takže sa vzájomné rozhorčenie stupňuje čo najviac. 5.) Vláda predtým bola z „Božej milosti“, teda v záujme mieru mohla niečo obetovať; dnešná vláda je (priamo alebo nepriamo) závislá na verejnej mienke a musí sa teda ľudu vykazovať neustálymi úspechmi. V tomto ohľade odstránenie legitímnych režimov privodilo priamu výzvu k agresívnosti v diplomacii. 6.) Diplomacia bola predtým v rukách aristokracie, to znamená dedičnej skupiny, ktorá mala záujem na konzervácii vtedajších pomerov a na stálosti úprav do budúcnosti. Diplomacia bola prostriedkom mieru. Dnešná diplomacia podlieha tým, ktorí nemajú záujem na stálosti –

revolucionárom. Tí potom, keďže nemôžu odovzdať svoje posty potomkom, nedbajú o záruky budúcnosti svojho štátu. 7.) Nakoniec, diplomati starého režimu boli vzdelaní a zdvorilí, čo prispievalo k spríjemneniu stykov a zmierneniu nepriateľstva.

Z týchto všetkých príčin je politika dnešnej doby menej schopná uchrániť ľud pred vojnovými pohromami než politika pred rokom 1848.

Zdroj: wikipedia.com

Nezamestnanosť a nesloboda.

Zdroj: wikipedia.com

Najväčšou pohromou európskych a amerických národov sa zdá byť nezamestnanosť. Stav, ktorý milióny ľudí zbavuje možnosti zarobiť si na živobytie, takže buď musia zahynúť, alebo byť udržiavaní pri živote z verejných prostriedkov, je nesporne stav neznesiteľný. Preto sa toľko ľudí prikláňa k socialistickým náukám, ktoré sľubujú národom, že ich tohto zla zbavia. Ľudia sú ochotní obetovať neviem čo, aby boli zbavení nebezpečenstva hladu. Preto iste zasluhuje aspoň trochu pozornosti spoločenská sústava, ktorá toto zlo nepoznala. Je jasné, čím sa spoločnosť pred rokom 1848 líšila od modernej a prečo nepoznala nezamestnanosť. Rok 1848 zrušil všetky nerovnosti okrem hospodárskej. Od toho roku teda „zamestnávateľ“ a „zamestnanec“, teda aj „vlastník pôdy“ a „nájomca“, boli si rovní ako tzv. slobodní občania. To znamená, že dnes kapitalista z proletára, ktorému dá možnosť pracovať, môže mať prospech len hospodársky. Akonáhle teda (následkom hospodárskej krízy alebo sociálnych bremien) nemá z neho

hospodársky prospech, niet dôvodu, prečo by mu možnosť práce nemal odobrať. Oproti tomu feudálny pán mal príčinu prečo svojmu poddanému umožnil život aj vtedy, keď (výnimočne) z neho nemal hospodársky prospech. Na počte poddaných závisela totiž jeho spoločenská vážnosť, politická moc, ba vojenská sila. Starorežimné panstvo bolo malým obrazom štátu – a štát sa nezjavuje občanov, ani chudobných. Dnešný nájomný pomer, je pomer hospodárskej súťaže – a hospodárskeho súpera sa nikto nerozpakuje zbaviť.

Ale to sú všetko jednotlivé nebezpečenstvá ohrozujúce našu vzdelanosť. A teda či aspoň samotná vzdelanosť od roku 1789 pokročila tak, ako XIX. storočie očakávalo? Pozrime sa na umenie. V každom odbore je možné argumentami vyvrátiť, alebo dokonca zosmiešniť zástancov predsudkov, povier a legitimacy, ale jednu vec nemožno poprieť: počínajúc rokom 1848 je Európa škaredá. Neexistuje sloh. Nie je teda žiadne umenie, ani veľké, ani malé. Sú síce umelci: nemôžu sa na ničom dohodnúť, jeden ničí dielo druhého. Samotné oblečenie európskeho človeka v priamom dôsledku týchto revolúcií dosiahlo odpudivú škaredosť, ktorá ho odlišuje nielen od ľudí vzdelaných dôb, t.j. antiky, byzantinizmu, baroka, Číny, Perzie, ale aj od divochov, Indiánov, Arabov, Eskimákov, Zulukafrov, ktorí všetci sú vkusnejšie a vhodnejšie oblečení než moderní Európania.

Obráťme sa však od viditeľných vecí k duchovným. Ako upadla znalosť staroveku! Ako upadla vážnosť gréčtiny a latinčiny. Za niekoľko sto rokov (ak sú ešte ľudstvu súdené) budú asi kláštory musieť zase šíriť znalosť klasickej vzdelanosti. Ale či je snáď v modernom písomníctve, za to nejaká náhrada? Alebo v časopisoch? Alebo vo filme? Alebo je snáď sociálne postavenie vzdelancov uspokojivé a slušné? Je snáď znesiteľné, že gymnázia a univerzity nie sú školami (zo slova scholé – voľno, t.j. od fyzickej, otrockej práce) pre poznanie vedy a obzvlášť antiky, pre vzdelanie a rozvoj slobodných ľudí, ale že sú to dokonalé napodobeniny reálok a techník, že sa tam cvičia vo svojich remeslách budúci nájomní otroci štátu a priemyslu.

Vzdelanie vraj musí byť všetkým rovnako prístupné. Tu sa teda pokrok dotkol čo najprenikavejšie výstavby spoločnosti. Nič tak neprispelo ku zmenám posledných 150 rokov ako nútené školské vyučovanie mládeže. To malo tieto hlavné dôsledky: zmizla stará nezávislosť človeka na štáte. Ak štát riadi každodennú činnosť človeka vo veku, keď ešte nemá žiaden záujem na verejných veciach, nevykonáva žiadnu činnosť voči štátu, nemôže mať ešte ani občianske páva, tak ako by potom nemal štát regulovať život občana, ktorý už vystupuje na verejnosti vo svojom povolaní. Následne mizne záujem človeka o štát. Ak už štát neustále vyrušuje človeka, tak chce mať človek na neho vplyv, mať nejakú zbraň proti nemu. Odtiaľ pochádza tá túžba po hlasovacom lístku, po demokracii. Miznú triedne rozdiely. Ak sú ľudia 5 alebo 6 rokov spolu rovnako vychovávaní, nie je ľahké medzi nimi udržať rozdiely v mravoch, nie je ľahké ich špecializovať pre rôzne funkcie. Odtiaľ pochádza vágnosť, neforemnosť tela spoločnosti; odtiaľ názor o vymeniteľnosti jednotlivcov, ktorý ukazuje tak biedne výsledky v demokratickom obsadzovaní ministerstiev. Mizne schopnosť samostatne myslieť a jednať. Ľud, ako samostatná vec oproti vládnucej vrstve prestáva existovať a zostáva horda odrastených školákov, ktorí všetci vedia a chcú čítať. Čo čítajú? Noviny. Vec písanú každodenne, vždy v šialenej rýchlosti, väčšinou nedoukami a to so zárobkovým alebo straníckym účelom. Teda nepravdu alebo blbosť. To čítajú všetci, podľa toho jedajú. Nakoniec sú všetci prístupní propagande. Ak sa niekto zmocní všetkej propagandy, tak je získaných 99% ľudu.

Prejdime od vecí odťažitých k hmotným. Aký hluk narobili pokrokári s technickými vynálezmi XVIII. (filozofického) a XIX. (blbého) storočia: koľko vtipov sa narobilo z ľudí, ktorí sa pozastavovali nad prvými

vlakmi! A čo dnes vidíme? Obidve hlavné zlá našej doby, totiž totálna vojna a nezamestnanosť, vyplývajú z tejto neblahej vynaliezavosti. Človek sa naučil pohybovať veľmi rýchlo. A Písmo vraví: „Aké krásne sú nohy zvestujúce pokoj!“ Pripodobnil sa Bohu, vznášajúc sa na krídlach víchricami a na morských vlnách; ale tiež na seba vzťahoval verš: „Pred tvárou jeho pôjde smrť a vykročí diabol pred nohami jeho ...“ Takýmto spôsobom sa náš človek pripodobňuje Bohu: conquassabit capita in terra multorum. To on vie. Tieto zázraky napodobí jeho veda. Ale rozmnoženie chlebov? Jeho stroje vyrábajú: vyrábajú tovar – a vyrábajú nezamestnaných. Žiadne rozumovanie ešte neodstránilo tento paradox biedy v nadbytku. Ale predsudok tvrdil, že je niečo diabolského na týchto strojoch.

Navyše aj v súkromnom živote osvedčuje svoje diabolské vlastnosti. Čo dokázali automobily a ostatné nástroje ponáhľania? To, že nikto nemá čas. Že tisíce ľudí sú zabíjané v čase mieru na uliciach a cestách. Že vzduch a hluk miest sa zhoršil tak, že ľudia z toho doslova – podľa lekárskeho poznatku – šalejú a umierajú. Že každý ospravedlňuje svoje bezohľadné alebo nemravné jednanie tým, o čo namáhavejší je život nášho pokolenia oproti predchádzajúcemu.

Vypomstilo sa teda nielen nedbanie na vlastné predsudky, ale aj urážanie cudzích. Prečo sa musíme obávať priemyselnej súťaže Japonska, komunistického nebezpečenstva z Číny? Pretože americkí obchodníci v Japonsku, anglickí v Číne násilím, delostrelectvom zničili starobylé poriadky a zaviedli beloškú civilizáciu.

Taká je teda úvaha o predsudkoch.

V tomto roku sa dožívame 150. výročia začiatku Francúzskej revolúcie. A predsudky nevymizli. Nepodarilo sa vo Francúzsku kontrarevolúcia. Bastlia zostala zbúraná. Versailles zostalo neobývané. Prišiel Napoleon a za sto rokov Léon Blum. Režim započal uctievaním prostitútky v Notre Dame a končí truchlivou samovraždou Francúzska. Na priečeliach verejných budov stojí: Sloboda, Rovnosť, Bratstvo ... Ako hovorí Racine: Tout vous a réussi. Que Dieu voie, et nous juge.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/obrana-stredovekych-predsudkov/>